

Årsberetning for Ishøj Lokalhistoriske Arkiv 2023

Af Inge Christiansen, Kroppedal Museum, 22. november 2023

Administration og netværk

Arkivlederen indgår i Kroppedal Museums faglige forum for Nyere Tids arbejde. I dette forum indgår museumslederen, to museumsinspektør for Nyere Tid og arkivledere fra Albertslund, Høje Tåstrup og Ishøj, der alle er arkiver, der drives af Kroppedal Museum. Der er dermed en integreret udvikling af den faglige indsats for Nyere Tids arbejde med en sikring af vidensdeling om lokale forhold til brug for museets arbejde efter museumslovens kapitel 8 og en mulighed for vidensdeling med Ishøj Kommunes afdeling for plan og udvikling til støtte for kommunens kulturhistoriske udpegninger.

Personaleændringer

Arkivleder cand.mag. Troels Torp Øhlenschlæger har været frikøbt fra Ishøj Lokalhistoriske Arkiv frem til 31. august 2023 til en opgave for Kroppedal Museum som projektleder til at omorganisere Albertslund Kommunes papirarkiv.

Herefter stoppede Troels Torp Øhlenschlæger på Ishøj Lokalhistoriske Arkiv efter 10 år som arkivleder, da han fik fuld tid på Lokalhistoriske Samling Albertslund. Inden da havde han haft en delt stilling mellem de to arkiver: Ishøj Lokalhistoriske Arkiv og Lokalhistoriske Samling Albertslund. Troels Torp Øhlenschlæger havde i to år forinden haft orlov fra Ishøj Lokalhistoriske Arkiv for at arbejde fuld tid på Lokalhistoriske Samling Albertslund.

Troels torp Øhlenschlæger forbliver dermed som ansat på Kroppedal Museum, da arkivet i Albertslund også drives af Kroppedal Museum og dermed kollega til hans efterfølger på Ishøj Lokalhistoriske Arkiv.

Den 12. december holder Ishøj Lokalhistoriske Arkiv afsked for Troels Torp Øhlenschlæger med gæster som Troels har haft forbindelse med gennem årene i Ishøj.

Den 1. september blev cand.mag. Inge Christiansen fastansat som arkivleder på Ishøj Lokalhistoriske Arkiv 18½ time om ugen. Inge Christiansen havde da været vikar for arkivlederen gennem 1½ år.

Arkivassistent og bibliotekar Lars Robotham Hansen stopper 31. december på Ishøj Lokalhistoriske Arkiv for at gå på pension. Han har været ansat i en delt fuldtidsstilling med Ishøj Bibliotek, hvor han var ansat 18½ time hvert sted. Lars Robotham Hansen har været ansat på arkivet i 35 år, og ved hans fratredelse blev stillingen nedlagt og sparet væk fra arkivet.

Den 26. oktober blev der holdt afskedsreception for Lars Robotham Hansen på Ishøj Bibliotek med tidligere og nuværende kollegaer og samarbejdspartnere. Fra den 26. oktober og året ud afholder Lars Robotham Hansen opsøret ferie.

Lars Robotham Hansen har primært arbejdet med kundebetjening, frivillige, udstillinger, indsamling og klargøring af materiale, der skulle registreres. Det vil få indflydelse på mange opgaver, både direkte og indirekte, da opgaverne skal dækkes af arkivlederen.

Indsamling, registrering og arkivering

Der er i 2023 registreret 35 indkomstjournaler (for nyt materiale, der er kommet til arkivet), 11 arkivfonde (nye arkivsager), 512 enkelte billeder og 30 billedserier.

En gruppe af frivillige arbejder med scanning og registrering af billeder. Gruppen består af tre frivillige, der mødes hver tirsdag. Efter scanning og klargøring registrerer de frivillige billederne i Arkibas. Der foregår en vis sideoplæring i gruppen, og de frivillige er ret rutinerede i arbejdsprocesserne.

De mange registrerede billedserier i 2023 stammer især fra en stor samlet aflevering af diaspositiver i 2020 fra Ishøj Turistforening. Her er billeder fra mange steder i Ishøj fx Ishøj Bibliotek og Arken. En stor enkeltbilledregistreringssag, der arbejdes på i øjeblikket, er 750 billeder fra Roskilde Dagblad, som er afleveret til arkivet.

Der findes et registreringsefterslæb på arkivsagerne, som er indkomstjournaliseret, men endnu ikke registreret. De gamle indkomstsager registreres løbende, når der er tid til det. Oprettelse af indkomstjournaler og registrering af arkivsager foretages udelukkende af arkivlederen. På længere sigt er målet, at få en frivillig til også at registrere arkivsager i tæt samarbejde med arkivlederen.

De registrerede arkivsager er fx regnskabsmateriale fra Ørnebjerggårds kvægavl i 1920'erne, låneager fra en arbejdsmand og fabriksarbejder boende i Ishøj i 1950'erne og testamente fra tækkemand i Tranegilde fra 1922.

REGISTRERINGER	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Indkomstjournal	35	9	18	42	37	46	45	80	81
Arkivfond	11	15	8	20	27	10	6	5	5
Enkeltbilleder	512	496	339	309	2306	635	616	754	756
Billedserier	30	14	3	23	59	12	4	41	41

Publicering af registreret materiale

Ishøj Lokalhistoriske Arkivs registrerede materiale er almindeligvis tilgængeligt for alle på internettet *Arkiv.dk*. Her kan man se hovedparten af billedmaterialet, links til TV Ishøj-udsendelser og registreringer om arkivsager og dokumenter.

På *Arkiv.dk* har der været vist 123.063 registreringer i 2023 fra Ishøj Lokalhistoriske Arkiv. Der er dermed en fortsat meget stor stigning i den interesse, der vises for arkivets registrerede materiale. Størst interesse var der for at et foto fra Ishøj Gymnasium med 58 visninger.

VISNINGER	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
I alt	123.063	105.117	89.881	20.174	10.953	14.680	6.198	3.508	3.082

Der er fortsat et behov for at løfte den indholdsmæssige kvalifikation af det publicerede billedmateriale på Arkiv.dk, da der er både mangler og fejl i registreringerne. Der udføres løbende rettelser, når arkivlederen bliver opmærksom på fejl. En systematisk gennemgang er ønskelig, men også en løbende, da der hele tiden kommer nyt billedmateriale på. Dette er en opgave der i

fremtiden kan løses ved et nært samarbejde mellem frivillige og arkivlederen, hvis der kan findes frivillige til det.

Åbningstid

Arkivet har åbent for fysisk fremmøde tirsdage kl. 14-19. Her kommer publikum for at se fysisk materiale eller spørge om noget. Tirsdage kl. 14-17 holder arkivet desuden udstillingen ”Fyrsten fra Ishøj” åben ved henvendelse på arkivet. Her er blevet åbnet, vist rundt og fortalt.

Formidling

Besvarelse af forespørgsler

Arkivet har besvaret forespørgsler fra private, forskere, studerende og kommune om lokalhistoriske spørgsmål. Forespørgslerne fremkommer ved fysisk fremmøde, mails, Facebook, telefon og via Arkiv.dk.

Facebook

Arkivet har oprettet 48 opslag på FB. De kan opdeles i formidling af lokalhistorien, efterlysning af specifikt materiale og markedsføring af begivenheder.

Der blev fx formidlet om et emne som bilfri søndage i Ishøj og lavet en sommerserie, der blev publiceret i arkivets sommerlukkeperiode i juli måned under den fælles overskrift:

Sommerudflugten gik til... med lokalehistorie fra jægerstenalderen til i dag.

Andre opslag var efterlysninger af materiale, som arkivet gerne ville have i sin samling. Fx blev der efterlyst billeder af, da stormfloden ramte Danmark og Ishøj den 20. oktober. Et andet eksempel er i forbindelse med en udstilling om opbygningen af det moderne Ishøj ved stationsområdet, hvor der efterlystes billeder af det dagligliv, der har udfoldet sig der gennem de sidste 50 år.

Desuden blev der oprettet opslag og begivenheder for formidlingsarrangementer. En del af historierne var en blanding af de tre kategorier.

Arkivet har delt alle historier til Kroppedal Museums Facebook og i gruppen Vores Ishøj samt andre relevante grupper og sider for at nå ud til et større publikum.

På adventssøndagene udvikles en julekalender på Facebook med det formål at gøre deltagerne mere opmærksomme på de fysiske omgivelser i Ishøj og deres historie. Hver søndag publiceres et nutidigt detaljefoto fra et sted i Ishøj. Man kan gætte på, hvor det var fra, og deltagerne behøver ingen lokalhistorisk viden. Dagen efter kommer svaret i form af et foto af helheden samt en lille historie om stedet. Der er ingen vinder eller præmier, kun fornøjelse, oplysning og opmærksomhedstræning.

Arrangementer

22. april

Bredekærgårds Forårsfest

Åbning af udstilling på arkivet lavet i samarbejde med Thorslunde-Ishøj Lokalhistoriske Forening (TILF) ”Velklædt fra inderst til yderst – Tøj fra Ishøjs historie”.

I udstillingen vises tøj, der har været brugt i Ishøj i 1800- og første halvdel af 1900-tallet samt enkelte boligtekstiler med hedebosyninger fra 1800-tallet.

Man får indblik i undertøjets historie fra 1800-tallet, hvor underbukserne endnu ikke var taget i brug, og det underste tøj bestod af en skjorte til mænd og en særk til kvinder. Siden kom mamelukker til, og som noget særligt vises også et eksemplar af en *combination*, et stykke undertøj hvor underbukser og undertrøje går ud i et.

Det mere synligt brugte tøj vises også i udstillingen f.eks. i form af en fin tournurekjole fra omkring 1880. Kjolen skulle gerne ses bagfra, hvor kjolens stof og pynt var koncentreret, og hvor tournuren

stak ud. Det var nemlig også navnet for den pude eller stativ, man havde spændt under skørtet, så det gav ekstra fylde bagtil.

Udstillingen viser også nogle særlig fine gamle boligtekstiler, der er udsmykket med hedebosyning. Det ældste her er en knædug fra 1829. Som noget særligt for Hedeboegnen, hvor Ishøj ligger, udvikledes hvidt broderi til et meget højt niveau, og knædugen i udstillingen er udsmykket med dragværk, en af datidens fine hedebosyninger.

Familieaktiviteter på gårdspladsen: Tre af gårdens får var i en midlertidig indhegning for at vise sammenhængen til arkivets aktiviteter. Publikum kunne deltage i at karte og spinde uld fra gårdens dyr på håndten samt lave fine uldbånd i en lang række gamle teknikker. Publikum kunne desuden se, hvordan man spinner på rok og en række dragtdele i uld, lavet som kopier fra 1800-tallet, lå fremme.

3. maj

Aftenarrangement i samarbejde med TILF om bryllupstøjets historie: Middag, fremvisning af - og fortælling om lokale brudekjoler, afholdelse af billedrigt foredrag om bryllupstøjets historie fra middelalderen til i dag af arkivar Inge Christiansen, omvisning og fortælling i udstillingen ”Velklædt fra inderst til yderst – Tøj fra Ishøjs historie”. Stort fremmøde og stor interesse, hvor folk kom med mange spørgsmål og kommentarer.

12. juni

Omvisning i udstillingen: ”Velklædt fra inderst til yderst – Tøj fra Ishøjs historie” for Ishøj Naturcenter.

13. juni

Omvisning i udstillingen: Fyrsten fra Ishøj for Hjernesagen Vestegnen.

18. juni

Det Grønne Ishøj på Bredekærgård

Kreativt designværksted: Børn kunne designe og lave tøj i ministørrelse i lækre stofkvaliteter og beklæde en figur i karton med tøj.

Desuden var der omvisninger, fortælling og besvarelse af spørgsmål i udstillingen: ”Velklædt fra inderst til yderst – Tøj fra Ishøjs historie”.

28. juli

Sommerdag for børn på Bredekærgård

Børn kunne lave lykkeamuletter på gårdspladsen, som de fik med hjem. I udstillingen om Fyrsten fra Ishøj blev der formidlet historie om amuletter samt om Fyrstens liv og død. I samarbejde med Kroppedal Museum.

10. august

Arkivar Inge Christiansen var inviteret til at holde foredrag ved Nordisk Dragtseminar på Island om dekoration i hedebodyragten og deltage i seminaret.

10. september

Bustur – På opdagelse i modernismens boligområder. Bustur hvor Forstadsmuseet og Kroppedal Museum med arkiverne i Ishøj og Albertslund havde udvalgt tre modernistiske boligområder fra

1960'erne og 1970'erne, som var nytænkende og prisvindende i deres samtid, og der blev set på deres historiske kvaliteter, forskelligheder og udfordringer.

I Ishøj så man Vejleåparken, der med sine bilfri gader og store boligblokke med indfarvede beton vandt to priser i 1970'erne. Derefter kørtes til Albertslund Syd, hvor man var indenfor i to af de karakteristiske gårdhuse i bydelen. Til slut besøgte Avedøre Stationsby, der med inspiration i den kroatiske middelalderby Dubrovnik er omkranset af en "bymur" og gennemskåret af en hovedgade, mens det indre består af et mylder af gårdhuse og smalle stier og passager. Deltagerne kom også op i Avedøres "Store Hus" med udsigt over Køge Bugt og en del af Vestegnen.

16.-22. oktober

I efteråret fik arkivlederen ekstra timer til formidlingsaktiviteter i Ishøj, fra Ishøj Kommune via Kroppedal Museum. Pengene skulle bruges inden årets udgang, så derfor lå de fleste aktiviteter i skolernes efterårsferie, i uge 42, hvor en stor og god målgruppe, børnefamilier, har tid til at komme. Samtidig er vejret stadig forholdsvis godt til udendørs aktiviteter, mens det senere på året bliver mere vådt og koldt.

Derfor afholdtes børnefamilieaktiviteter mandag til fredag samt søndag i efterårsferien. Om formiddagen kunne man gå med metaldetektor og finde spændende metalgenstande i jorden samt høre om det med at gå med metaldetektor. Om eftermiddagen var der kreativt værksted og omvisninger i udstillingen om Fyrsten fra Ishøj. Først fik deltagerne en (børne)omvisning ved fyrstegraven, hvor man hørte om hans samtid, død og gravgaver. Derefter kunne deltagerne selv bemale et glas med inspiration i fyrstegravens cirkusbægre, som er en del af gravgaverne. Man kunne også lave fine figurer i uld med inspiration fra jernalderens brug af uld og Bredekærgårds får.

11. november

I anledning af den landsdækkende Arkivernes Dag havde arkivet i samarbejde med Thorslunde-Ishøj Lokalhistoriske Forening lavet en udstilling i et tomt butiksløkkale i Ishøj Bycenter. Udstillingen viser, hvordan byen blev skabt omkring stationsområdet i tråd med statens planer for udbygning af Storkøbenhavn og Køge Bugtområdet. Med nye boliger, skoler, indkøbsmuligheder og transportforbindelser begyndte Ishøj at tage form som moderne by. Samtidig opfordres folk til at donere billeder af hverdagslivet i området, da det er mindre dokumenteret på arkivet. Udstillingen vises i en måned.

12. november

Familier kunne lave kastanjefigurer på en søndag, hvor fantasi og kreativitet kom i spil. Med udgangspunkt i Bredekærgårds kastanjeallé kunne man finde friske kastanjer og gå på udkig efter kastanjefolket, små kastanjefigurer der var anbragt i alleen. Derefter kunne deltagerne lave egne kastanjefigurer. Arrangementet foregik i lokalerne ved Fyrsten fra Ishøj, så derfor fik både børn og voksne også gerne en omvisning og fortælling i fyrsteudstillingen.

2. december

I forbindelse med juleweekenden på Bredekærgård afholdes et juleværksted, hvor man kan lave julepynt.

3. december

I forbindelse med Bredekærgårds juleweekend afholdes en værkstedsaktivitet, hvor deltagerne kan filte uld til julepynt.

2. og 3. december

Åbent arkiv med mulighed for at se udstillingen *Velklædt fra inderst til yderst – Tøj fra Ishøjs historie*.